IL-BIDWI

FOLJU MAHRUĠ DARBTEJN FIX-XAHAR MID-DIPARTIMENT TAL-BIEDJA

Editur: C. Zammit-Marmarà, M.B.E.

Nru. 71 — IL-ĠIMGHA, IT-2 TA' NOVEMBRU, 1945. — Nru. 71

IL-MIETA TAL-FROTT U HAXIX

(Taħdita magħmula minn fuq ir-Rediffusion mis-Sur ROBERT BIASINI, Direttur tal-Biedja, fil-21 ta' Ottubru, 1945).

IL-ĦSIEB TAL-GVERN LI JRAŻŻAN IL-GĦOLI TAL-ĦAXIX

BLA dubju intom ilkoll smajtu t-taħdita ta' l-Eċċellenza Tiegħu l-Gvernatur li għamel minn fuq ir-Rediffusion is-Sibt tal-ġimgħa l-oħra, fejn għarraf bil-passi kollha li sejrin jittieħdu mill-Gvern biex kemm jista' jkun torħos il-ħajja ta' kuljum. Intom smajtu lill-Gvernatur jgħidilkom illi l-Gvern irid jiżgura illi l-produttur, jiġifieri l-bidwi jew fabbrikant Malti u Għawdxi li jipproduċi jew jikkultiva l-oġġett li jkun għall-bejgħ, għandu jikseb ħlas xieraq għal dak li huwa jipproduċi, kif ukoll li l-bejjiegħ bl-imnut għandu jkollu l-qligħ xieraq tiegħu. Iżda, il-Gvernatur qal ukoll illi f'Malta hemm nies wisq li qed ibigħu l-oġġetti tagħhom bi prezzijiet, li kif jafu huma stess, huma ogħla mill-prezzijiet li tagħti l-Liġi jew li huma xierqa — jiġifieri li dawn qegħdin jagħmlu qligħ iżżejjed.

GĦAWI TA' BEJJIEGĦA TAL-ĦAXIX

Fit-taħdita tiegħi tal-15 ta' Lulju, kont attakkajt xi whud mill-bejjiegħa mħabba l-prezzijiet eżaġerati li kienu qegħdin jiksbu u li kienu wkoll qegħdin ixerrdu propaganda fost il-konsumaturi, fejn waħħlu jew fil-bidwi jew inkella fid-Dipartiment tal-Biedja għal dan il-għoli tal-ħajja. Meta wieħed iqis dan, ma għandu xejn għalfejn jistagħġeb illi kien hawn tant tqanqil kontra l-bidwi. Il-mara tad-dar tmur tixtri l-ħaxix u frott tagħha minn għand il-bejjiegħ, u meta l-biċċa l-kbira ta' dawn il-bejjiegħa, li huma numru mhux żgħir, ta' kuljum tismagħhom jgħidu kontra l-bidwi u kontra d-Dipartiment, wieħed ma jistax jistagħġeb illi kien qam dan il-ferment kollu kontra l-kampanjoli u d-Dipartiment tal-Biedja, li wara kollox illum kulħadd għandu provi biżżejjed ċari illi huwa dejjem fettex l-interessi mhux biss tal-bidwi, iżda wkoll tal-konsumatur.

NOQOGĦDU B'GĦAJNEJNA MIFTUĦA U MA NĦALLUX MIN JIDĦAK BINA

Dan jidher mill-prezzijiet tal-ħaxix li l-konsumatur kien qiegħed iħallas iżjed wara li tneħħa l-kontroll f'Mejju li għadda u l-kontroll tal-bejjiegħ bis-sistema tat-tqassim tal-ħaxix u frott minn fuq it-trakkijiet. Nerġa' ngħid illi fid-dinja hemm il-wieħed u hemm l-ieħor f'kollox, u hekk ukoll fil-bejjiegħa. Jiena naf illi hemm għadd sabiħ ta' bejjiegħa li huma wkoll onesti, iżda naf ukoll li hemm għadd xejn inqas sabiħ ta' bejjiegħa illi fil-bejgħ tagħhom jisolħu u jqaxxru sew lill-bidwi u kemm ukoll lill-konsumaturi. Kontra dawn it-talin jien inħossni fid-dmir li għandi nuża l-enerġija tiegħi kollha biex ma nħallix illi jibqa' jsir dan. U l-mara tad-dar għandha wkoll toqgħod attenta minn dak il-bejjiegħ illi wara li jisloħ minnha l-prezzijiet għolja, jimlieha bil-velenu u jgħidilha illi dan qiegħed isir ħtija tal-Gvern. Lil din il-mara tad-dar jiena ngħid darba biss: Mur u ixtri dak l-oġġett minn għand bidwi u inti tara kif la l-bidwi u lanqas il-Gvern ma huma ħatjin.

Xi bejjiegħ il-ġimgħa li għaddiet, iktarx bil-ħsieb illi huwa jkompli jimpressjona lill-konsumaturi bit-tama li huwa jerġa' jkun jista' jagħmel li jrid, mexa b'xi ħaxix f'idejh ġewwa trieq prinċipali f'Tas-Sliema, u beda jgħajjat: "Araw xi jridni nbigħ il-Gvern bit-tali prezz!" Dan il-gustus ma qalx lill-konsumatur illi l-prezz li għamel il-Gvern għal dak ix-xorta ta' prodott huwa l-ogħla prezz għall-prodott mill-aħjar. Ma qalx lill-konsumatur x'inhu l-prezz li ħallas huwa ta' dak il-ħaxix li bih kien tant kuntent għaddej min-nofs it-triq jurih lill-konsumaturi; lanqas ma qalilhom x'għamel bil-prodott is-sabiħ li xtara ma' dak li kien qed juri, għaliex, m'għandniex xi ngħidu, huwa kien qiegħed biss juri l-agħar. Lanqas ma qal lill-konsumaturi illi x-xiri ta' l-oġġetti mill-pitkaliji ma hux bi prezz iffissat, u lanqas qalilhom li jekk huwa ħa dak il-ħaxix, sinjal li hu l-iżjed wieħed li offra prezz għoli għalih u jekk allura huwa deherlu li dak l-oġġett ma kienx jisthoqqlu dak il-prezz, huwa qatt ma kien messu jħallas dak il-prezz għoli, għax, nerġa' ngħidilkom, la xtrah hu sinjal li hu offra l-ogħla prezz għalih, u allura aħna għandna raġun ngħidu li jew dan għamlu apposta jew inkella li biegħ l-aħjar bil-"black market" u l-kumplament beda jurih lill-konsumaturi bit-tama li huma jitolbu li jitneħħa l-Kumitat tal-Kontroll u b'hekk hu jkun jista' jisloħ iżjed liż-żewġ partijiet, jiġifieri lill-bidwi u lill-konsumatur.

TWAQQIF TA' QORTI ĠDIDA BIEX JITRAŻŻAN IL-GĦOLI TAL-ĦAJJA

Il-lum il-mara tad-dar m'għadhiex bħall-imgħoddi. Dan il-logħob bdiet tintebaħ bih. U l-Gvern iddeċieda li jieqaf waqfa soda u jeqred dan ukoll u mill-iżjed fis. Għal dan l-iskop il-Gvern waqqaf Qorti għal ta' l-apposta biex quddiemha jiġu mressqin dawk il-bejjiegħa li jiksru l-liġi dwar il-kontroll tal-prezzijiet fuq l-oġġetti tal-ħajja. Il-pieni li din il-Qorti tista' twaħħal huma kbar, u, sabiex iktar wieħed ikun jafhom, sejjer insemmihom. Dak il-bejjiegħ li l-Qorti ssibu ħati talli jkun kiser il-liġi għall-ewwel darba tinżammlu l-liċenza kollha tal-bejgħ għal żmien xahar u jeħel multa ta' mhux inqas minn £10. Jekk il-liġi jiksirha għat-tieni darba, il-bejjiegħ jitlef il-liċenza għal żmien tliet xhur, multa ta' mhux inqas minn £20 u ma' dawn il-pieni mhux inqas minn xahar ħabs. Mat-tielet darba, il-bejjiegħ jitlef il-liċenza għal kollox, jeħel multa ta' mhux inqas minn £20 u ħabs minn xahrejn sa sitt xhur. Il-Pulizija tal-Kontroll u tliet Spetturi magħżulin għal ta' l-apposta qegħdin iduru l-ħwienet u l-karettuni sabiex jaraw jekk il-liġi hix qiegħda tiġi mħarsa.

NGĦINU LILL-GVERN BIEX JINQERED IL-"BLACK MARKET"

Aħna min-naħa tagħna sejrin nagħmlu dak li jidhrilna li huwa ġust u la nżommu lejn naħa u lanqas lejn oħra li jidhrilna li ma hix xierqa. Bħalma għidt qabel, jiena naf illi hemm bejjiegħa onesti wkoll, u aħna biħsiebna li fix-xogħol tagħna niddefendu lill-bidwi onest kif ukoll lill-bejjiegħ onest. Wara kollox, jinħtieġ niftakru illi l-bdiewa ma kellhom qatt tort fil-prezzijiet li kienu jġibu l-prodotti fil-pitkaliji, għaliex l-offerti kienu jsiru mill-bejjiegħa stess — ħadd ma kien jagħmel il-prezzijiet ħlief il-bejjiegħa stess. Il-bdiewa kienu jieħdu dak li jiġi offrut lilhom, li, bħalma ġa fissirt drabi oħra, kien ikun f'ħafna kasijiet wisq inqas minn dak li l-bejjiegħ kien jisloħ minn għand il-konsumatur.

Issa jinħtieġ illi lkoll flimkien nagħmlu l-ikbar sforz biex neqirdu l-"black market" ta' l-oġġetti tal-ħajja. Jinħtieġ illi ħadd minna ma jixtri jew ibigħ xejn bil-"black market", u la ġwież u lanqas ħwejjeġ oħra. L-ebda mara tad-dar ma għandha tixtri oġġett ogħla mill-prezz li jiffissa l-Gvern — li hu prezz għall-aħjar prodotti, jiġifieri huwa l-"Maximum Price" — l-ogħla prezz. Kulħadd jista' jbigħ taħt il-prezz tal-Gvern, iżda ħadd ma jista' jbigħ ogħla minn dak il-prezz.

(Jissokta fil-faċċata 3)

IL-BIEDJA F'NOVEMBRU

(Editur tal-Propaganda)

FIL-GĦALQA

GĦAX-XAHAR ta' Novembru, il-bidwi jiżra' x-xgħir għan-niexef. Dari barra mix-xgħir hawn Malta kien jinżara l-maħlut, jiġifieri xgħir u qamħ flimkien; il-lum il-maħlut jinżara' l-biċċa l-kbira Għawdex u dari kien hemm min jagħmel minnu xi ħobż, u t-taħlita kienet tkun ta' żewġ terzi qamħ ma' terz xgħir, iżda l-lum li l-maħlut jintuża iktarx għall-bhejjem, it-taħlita ta' qamħ u xgħir hija daqsinsew jekk mhux ukoll iktar xgħir milli qamħ. Fil-maħlut il-qamħ huwa qamħ xitwi, li jinżara' kmieni, għax il-qamħ imwaħħar ma tantx jaqbel li jinżara' max-xgħir. Bħala għalf għall-bhejjem, il-prodott tal-maħlut jaqbel iżjed imx-xgħir u mill-qamħ.

Iż-żrigħ li jsir f'Novembru huwa ta' dawn il-ħxejjex u biċċa minnhom huma għalf għall-bhejjem: ġilbiena bajda, ġilbiena sewda u ħoxna, ċuċċarda u piżelli. Il-ful, bħalma għidna drabijiet oħra, mhux ta' min jiżirgħu għalissa qabel nofs ix-xahar ta' Novembru biex ma tantx jimtess mill-budebbus.

Meta wieħed jiżra dawn il-pjanti, ma għandux bżonn jiżra' fuq art magħżuqa bid-demel, iżda billi l-art ma tridx tkun kiesħa, jista' wieħed jagħtiha daqsxejn demel irqiq f'kull bejta.

Is-silla għandha titnaqqa mill-ħaxix ħażin. Jekk il-għalqa fiha ħafna bebbux, la tgħaġġelx tnaddafha mill-ħaxix ħażin, għax il-bebbux, jekk ma jsibx ħaxix x'jiekol idur għall-prodott.

Bixx il-patata tax-xitwa bil-Mistura Burduliża u kompli bixxha għal darbtejn jew tliet darbiet.

FIL-ĠNIEN TAL-ĦAXIX

Ix-xtieli kollha fil-ħammiela, jekk b'saħħithom biżżejjed, jistgħu jixxettlu. Għall-aħħar tax-xahar ta' Novembru jew għall-bidu ta' Diċembru, jistgħu jinżergħu l-piżelli kif ukoll il-ful. Jistgħu jinżergħu wkoll il-ħxejjex tar-rebbiegħa u tas-sajf, bħal pastard, kaboċċi, brokkli u ġdur. Għall-aħħar ta' Novembru jistgħu jinżergħu wkoll il-brinġiel ġol-bqajjaq, ma' ħajt tax-xemx biex ikollok xtieli sbieħ fil-bikri għar-rebbiegħa.

Jistgħu jinżergħu wkoll fl-istess żmien biex jilħqu għall-imwaħħar in-nevew, il-pitravi, ir-ravanell, il-karrotti u l-ispinaċi. Malli jilħqu daqs tajjeb imborġa bil-ħamrija jew bit-tiben il-karduni jew zannur, il-krafes u l-kurrat. Xettel l-indivja, iċ-ċikkwejra u l-ħass; ħawwel il-ġidra tal-foss u l-karduni jew zannur biex jilħqu għal Marzu. Jistgħu jitnisslu bil-bċejjeċ jew bir-radikar xi ħxejjex tal-ħwawwar bħalma huma l-merqdux, ir-riegnu, is-salvja, l-erba bjanka, u n-nagħniegħ.

Il-frawli jistgħu jitħawlu minn Novembru sa Jannar fi ħmiemel li jkunu maħdumin u mdemmlin tajjeb. Hammiela tal-frawli, jekk wieħed jikkultivaha tajjeb, għandha tibqa' tajba għal madwar tliet snin.

FIL-ĠNIEN TAS-SIĠAR

Il-larinġ issa beda jsir, iżda jkun bnin sewwa għal Frar. Dawk is-siġar tal-frott li l-frott tagħhom iżomm sax-xitwa bħalma hu l-lanġas u t-tuffieħ, bħal daż-żmien ikun inqata', iżda xi lanġas imwaħħar, bħalma hu l-Bergamott, eċċ., ma għandux jinġabar qabel nofs Novembru. Ir-rummien bħalissa sar għalkollox. Fejn wieħed jarfa' l-frott għandu jindukrah tajjeb u l-frott imħassar ineħħih. L-umdità, id-dawl qawwi u l-kurrenti dlonk jagħmlu ħsara lill-frott. Iż-żabra tad-dwieli, tat-tin, tat-tut, tar-rummien u tal-frott irqiq kollu tista' tinbeda malli s-siġar jinżgħu mill-weraq. Iż-żebbuġ qiegħed isir u għandu jinġabar bla dewmien sabiex ma jitħassarx. Iż-żebbuġ jista' jitħawwel mill-aħħar ta' Novembru u ma' tul ix-xitwa.

BEBBUX U GĦEKIEREX

(J. Orlando Smith)

Drawwiet tal-Bebbux u Għekierex

IL-BEBBUX u l-għekierex huma parassiti li jattakkaw l-aktar l-uċuħ tar-raba'. Kull sena dawn jagħmlu ħsara kbira mhux biss fil-ġonna, iżda wkoll fl-egħlieqi .Wisq ftit huma dawk l-uċuħ li ma jiġux attakkati minnhom; saħansitra l-fjuri jġarrbu ħsara kbira.

Id-drawwiet fl-attakk li jsir fuq l-uċuħ mill-ispeċi differenti tal-bebbux u l-għekierex ma jixxibhux. Uħud minnhom jgħixu fuq il-weraq u l-għeruq li jkunu 'l fuq mill-ħamrija; oħrajn jgħixu fuq il-pjanti ta' taħt il-wiċċ, u oħrajn jattakkaw lill-għeruq u saħansitra frott li jikber taħt il-ħamrija bħalma hija l-patata. Minn dan jidher kemm huma ta' ħsara kbira dawn il-parassiti.

Sew il-bebbux u kemm l-għekierex aktarx li jfittxu l-ikel tagħhom ma' tul il-lejl. Kull post li huwa frisk, umdu u mudlam jagħtihom kenn għal ma' tul il-ġurnata. L-għekierex jistaħbew taħt il-ħamrija u jmantnu ruħhom mill-għeruq li jsibu taħt l-art ma' tul is-sena kollha. Il-bebbux jistaħba ma' tul ix-xitwa billi jinġabar fix-xquq niexfa u f'postijiet oħra li ma jiltaħqux wisq mit-temp.

Temp umdu jgħin ħafna biex l-għekierex joktru. Fi staġun ta' xita kbira n-numru tagħhom jiżdied ħafna. Meta jiġi staġun niexef iż-żieda tagħhom ma ssirx b'għadd kbir. Iż-żibel u l-immieżel tal-ħaxix jgħinu ħafna biex ikattru n-nisel ta' dawn il-parassiti.

Għedewwa tal-Bebbux u Għekierex

L-għedewwa naturali tal-għekierex u l-bebbux huma ftit u qatt ma huma biżżejjed biex jeqirdu n-nisel tagħhom. Ħafna mill-għasafar tal-passa huma ftit mill-għedewwa naturali tal-għekierex u l-bebbux. Il-papri u l-merill meta jsibu jgħixu fuq il-bebbux u l-għekierex huma l-akbar għedewwa naturali ta' dawn il-parassiti.

Ftit hemm rimedji biex wieħed jikkontrolla kif jixtieq il-qirda għalkollox tal-għekierex u l-bebbux; b'danakollu l-ħsara li huma jagħmlu tista' titnaqqas ħafna billi wieħed juża xi metodu milli sejrin insemmu hawn taħt.

Metodi biex trażżan il-Bebbux u l-Għekierex

Fil-ġonna għadd kbir ta' għekierex jistgħu jintasbu billi wieħed jagħmlilhom bħal speċi ta' nases, bħalma huma bċejjeċ ta' patata, qxur tal-larinġ u l-kaboċċi, u jiġbor lil dawn l-annimali minn taħthom kull tant ħin.

Bċejjeċ ta' l-injam, madum, jew xkejjer imqiegħda fuq il-ħamrija jiġbru magħhom għadd ta' għekierex u bebbux ma' tul il-ġurnata imbagħad wieħed ikun jista' jiġbor dawn l-annimali kull xħin ifettillu.

Hemm ukoll xi veleni li jistgħu jitħalltu man-nuħħala u l-granza biex jinqatlu dawn l-annimali; iżda dawn il-veleni għad ma humiex rakkomandabbli għalkollox minħabba illi bihom tista' tagħmel ħsara akbar billi xi annimali li jkollok jistgħu jmorru jieklu minnhom u hekk jinqerdu lek.

Barra minn Malta qegħdin jagħmlu sperimenti kbar biex jaraw jekk it-taħlita tad-"D.D.T." u s-"666" jistgħux jintużaw għall-qirda tal-bebbux u l-għekierex. Jekk, kif jittamaw, l-isperimenti li qegħdin isiru f'dawn it-taħlitiet li semmejna jirnexxu, il-biedja għandha tikseb ġid kbir. Is-sulfat tal-kupru nstab li għandu xi qawwa għall-qirda tal-bebbux u l-għekierex, iżda wieħed irid ikun jaf sewwa kif dan għandu jiġi applikat sabiex ma ssirx ħsara lill-uċuħ li jkunu għadhom żgħar, bħalma huma xgħir, ħafur u piżelli.

Biex wieħed jipproteġi l-ħmiemel minn attakk tal-għakrux u tal-bebbuxu jista' jdawwar il-ħammiela bis-sodor tal-ħasil, jew bil-ġir, jew b'xi ħaġa oħra li l-bebbuxu ma jgħaddix minn fuqha bħalma huma n-naftalina u l-Mistura Burduliża. Iżda dan l-irmedju jiħtieġ jiġġedded spiss meta jagħmel temp tax-xita jew umdità kbira.

FROTT IRQIQ

(*Masu Mifsud*).

Siġar tal-Frott Irqiq fil-Gżejjer ta' Malta

F'MALTA, il-frott irqiq, qatt ma ħa dik ix-xejra ġenerali li jisthoqqlu skond ma tagħti l-klima u l-art tagħna li tridu ħafna. Huwa ikkalkulat li b'kollox ma hawnx aktar minn xi 3,500 tomna miżrugħin b'dawn is-siġar u, fost dawn ukoll, tgħodd dawk li hemm imħawlin taħt il-ħitan u fil-ġonna. Xi 1,500 tomna minn dan it-total jinsabu f'Għawdex.

Minn dan naraw li ġewwa Għawdex, meta nqisu u nxebbhu ċ-ċokon tal-pajjiż mal-kobor ta' l-art ta' Malta nsibu li l-biedja ta' Għawdex tiddependi fuq il-frott irqiq wisq iżjed mill-biedja ta' Malta. Id-Dipartiment tal-Biedja qiegħed jagħmel minn kollox biex iżid it-taħwil tas-siġar tal-frott irqiq u b'riħet din il-ħidma s-siġar tal-frott qegħdin jiżdiedu kuljum. Ir-reġistrazzjoni għall-bejgħ tas-siġar tal-frott li sa ftit granet ilu kien qed jagħmel il-Gvern u li fiha nkitbu ħafna nies biex jiksbu minn dawn is-siġar, juri l-ħerqa li għandu dan id-Dipartiment biex ikabbar u jxerred il-koltivazzjoni tal-frott irqiq.

Il-Kwalitajiet ta' Siġar tal-Frott

Il-frott l-aktar imxerred fil-Gżira huwa l-Għanbaqar, il-Ħawħ u l-Lanġas. Il-kwalità ta' dan il-frott hija l-istess waħda li ilha nnissla f'Malta għal snin twal u hawn ħafna bdiewa u ġennieua li għadhom ma jafux li hawn siġar ta' l-istess kwalità li nstabu wisq aħjar u l-frott tagħhom aktar bnin, minbarra illi dawn is-siġar li għandu l-Gvern, hemm minnhom li jsajru bikri u oħrajn għall imwaħħar: jiġifieri, illi min ikollu kwalitajiet ta' siġar imħallta, ikun jista' jaqta' l-frott ma' tul l-istaġun kollu u mhux il-frott, li jkollu, jilħaqlu kollu f'daqqa.

Is-sena l-oħra d-Dipartiment kien ġieb 8,000 xitla mill-Italja li tħawlu u tlaqqmu fl-imxietel tal-Buskett. Dawn ix-xtieli bħalissa laħqu ħafna minnhom u għal Diċembru li ġej sejrin jinbiegħu lin-nies privati. Il-lanġas u t-tuffieħ kienu jiġu fi kwantitajiet kbar minn barra u għalhekk jekk il-miżirgħa ta' siġar li jagħmlu dan il-frott tiżdied fil-Gżejjer tagħna, wieħed jifhem malajr li jkollhom suq tajjeb. Il-Kaki, waħda mill-varjetajiet ta' frott li sejjer ibigħ il-Gvern, għadu mhux magħruf biżżejjed f'artna, għalkemm hija frotta tajba u mill-isperimenti li saru, instab illi l-koltivazzjoni tiegħu tista' tirnexxi ħafna billi taqbel wisq mal-klima tagħna. Tkun ħaġa tajba li wieħed ikabbar il-koltivazzjoni ta' din il-frotta bnina. L-għanbaqar li għandna bħalissa, il-biċċa l-kbira minnu huwa ta' kwalità waħda u jilħaq f'koip wieħed. Fost is-siġar li sa jbigħ il-Gvern, sejjer ikun hemm għanbaqar bikri bħalma hija l-varjetà "Gold Yellow" u għanbaqar imwaħħar tal-varjetà "Nethiey". Fost il-varjetajiet ta' lanġas li rnexxew ħafna f'Malta hemm dik li aħna nsejħulha "Bambinella" u l-varjetà l-oħra bnina u mfittxa aktar "Tira Butira" u "Butira d'Amanlis".

Fost il-varjetajiet ta' ħawħ li għandna magħrufa hemm il-ħawħa li nsejħulha "ta' l-ilma" li hija frotta li ddub f'ħalqek b'ħafna meraq u l-oħra aktar sħiħa u ta' togħma itjeb li tilħaq fl-imwaħħar. Barra dawn il-kwalitajiet, il-Gvern għandu għall-bejgħ varjetajiet oħra li żgur isiru popolari malli jitfaċċaw fis-suq.

Taħlit ta' Uċuħ li jaqbel għas-Suq

Li wieħed iżewwaq ir-raba' li jkollu bis-siġar tal-frott minbarra li jħallih biss għall-uċuħ, hija l-aħjar ħidma li nstabet fis-sengħa tal-koltivazzjoni fiż-żmenijiet moderni. Il-bidwi li jkollu l-aktar uċuħ differenti, jiflaħ aktar għaddisgrazzji tas-swieq jew tempijiet li fuqhom jiddependu l-uċuħ tar-raba'. Irridu nfissru li meta tħallat l-art li għandek b'uċuħ differenti, ħaġa tajba tista' tpatti għall-oħra li tista' tisfratta: hekk qed jagħmlu barra minn Malta u l-bdiewa qegħdin iqassmu il-miżirgħa ta' l-art li għandhom f'uċuħ differenti.

Għajnuna tad-Dipartiment fil-Koltivazzjoni tas-Siġar tal-Frott

Biex nilħqu dan il-ħsieb, qiegħda tingħata għajnuna kbira mhux biss fit-taħwil tas-siġar tal-frott irqiq, iżda wkoll id-Dipartiment tal-Biedja jagħti għajnuna fil-kura tal-mard u ż-żabra ta' dawn is-siġar. Nies apposta jinsabu lesti biex jaħdmu lill-bdiewa u lis-sidien tas-siġar biex juruhom kif għandhom jiġu ikkurati skond is-sengħa u x-xjenza tal-lum.

B'dan il-kliem tiegħi ma rridx ngħid illi r-raba' kollu li għandna għandu jinbidel fi ġnien ta' frott irqiq, iżda rrid infisser li l-biedja tagħna ma għandhiex tibqa' tiddependi fuq suq wieħed u fuq wiċċ wieħed. Iktar ma tkun kbira l-għażla tas-swieq u ta' l-uċuħ, iktar ikun hemm ħajja u saħħa fil-biedja.

NOTIFIKAZZJONIJIET DWAR IL-BIEDJA

Minn din il-ħarġa 'l quddiem sejrin nibdew inġibu fi "Il-Bidwi" kull tagħrifa li toħroġ fil-Gazzetta tal-Gvern li tkun ta' interess għall-biedja. Nibdew mil-lum billi nġibu kopja tan-Notifikazzjonijiet Nri. 508 u 509 dwar it-Twaqqif tal-"Boards" għall-Kontroll u Seħħ tal-Prezzijiet tal-Prodotti Lokali.

NOTIFIKAZZJONI TAL-GVERN Nru. 508.

Ngħarrfu hawnhekk illi l-Board għall-Kontroll tal-Prezzijiet Lokali msemmi fir-Regolament 3 (1) tar-Regolamenti ta' l-1945, dwar il-Kontroll u Seħħ tal-Prezzijiet Lokali ġie mwaqqaf hekk:—

Is-Sur Frank Agius, Kollettur tad-Dwana jew is-Sur Oscar Sammut C.B., President.

Is-Sur R. Biasini, Direttur tal-Biedja jew is-Sur Oscar Paris, M.B.E.

Is-Sur T. Forde, "Senior Victualling Store Officer" jew is-Sur B.R. Sandham, Victualling Store Officer, rappreżentant tas-Servizzi.

Is-Sur J. Micallef jew is-Sur S. Cacciottolo tal-"Confederation of Staff and Industrial Organizations" u t-Ten. Kur. A.E. Micallef, I.S.O., rappreżentanti tal-konsumaturi.

Il-Kaptan A. Zammit Cutajar.

Is-16 ta' Ottubru, 1945.

* * *

NOTIFIKAZZJONI TAL-GVERN Nru. 509.

Ngħarrfu hawnhekk illi l-Board għas-Seħħ tal-Prezzijiet imsemmi fir-Regolament 5 (1) tar-Regolamenti ta' l-1945 dwar il-Kontroll u Seħħ tal-Prezzijiet Lokali ġie mwaqqaf hekk:—

Il-Maġistrat A.V. Camilleri, LL.D., B.Litt., President.

Is-Sur J. Micallef, Assessur.

It-Ten. Kur. A.E. Micallef, I.S.O., Assessur.

Is-Sur Victor Fenech Soler, Segretarju, Assessur.

Is-16 ta' Ottubru, 1945.

* * *

Ir-Regolamenti dwar il-Kontroll u Seħħ tal-Prezzijiet Lokali, imsemmijin fiż-żewġ Notifikazzjonijiet li ippubblikajna hawn fuq, bi ħsiebna nibdew inġibuhom ukoll f'dan il-folju mill-ħarġa ta' numru ieħor.

IL-MIETA TAL-FROTT U ĦAXIX

(*Jissokta mill-faċċata 1*)

IL-MIETA TA' L-OĠĠETTI TAL-ĦAJJA

Biex wieħed ikun jista' jagħraf malajr x'wieħed għandu jħallas, il-Gvern ħa ħsieb jistampa biljetti li juru l-prezzijiet bir-ratal u bil-waħda. L-istampa ta' dawn il-biljetti hija lesta u t-tqassim tagħhom sejjer jibda minnufih. Wara ċerta ġurnata, li tiġi avżata dalwaqt, ikun kontra l-liġi jekk il-bejjiegħa tal-ħaxix u frott ma jkollhomx fuq il-mezez jew kannestri tagħhom dawn il-biljetti tal-prezzijiet stampati mill-Gvern għall-informazzjoni u l-benefiċċju tal-poplu. Għalhekk hu xieraq li l-poplu ma jħallasx iżjed mill-prezzijiet li jkun hemm fuq il-biljetti mahruġa u stampati mill-Gvern. Huwa dmir ta' kulħadd li jħallas biss il-prezzijiet li jkunu iffissati u li ma jħajjarx il-bejjiegħ biex ibegħlu bi prezz ogħla minn wara l-bank u b'hekk jittantaħ jikser il-liġi li l-lum hija hekk ħarxa. Il-pubbliku hu mwissi wkoll li waqt li jkun qed iħallas il-prezz xieraq ma jiġix imqarraq fl-użin jew f'xi abbuż ieħor.

L-INDUSTRJA TAŻ-ŻERRIEGĦA

(C. Zammit-Marmarà, M.B.E.)

Progress u Konkorrenza

HAGA li jiħtiġilna nżommu tajjeb quddiem għajnejna għaż-żmien li ġej huwa l-fatt li iżjed ma nersqu lejn iż-żmien normali, Malta tersaq iżjed għaż-żmien ta' kompetizzjoni li ma tistax teħles minnha. Il-progress li sar fil-ġiri ta' l-ajruplani u l-progress li bla dubju għad isir għall-ġarr tal-merkanzija bl-ajru, ressaqna qrib iżjed lejn pajjiżi oħra u fl-istess ħin ressaq iżjed qrib xulxin il-pajjiżi tad-dinja kollha. B'dan irrid infisser illi bil-ġiri ta' l-ajruplani, il-bogħod li kien hemm bejn pajjiż u ieħor fil-prattika naqas ħafna. Vjaġġ għall-Ingilterra li bil-baħar jinħtieġ minn sebgħa sa għaxart ijiem, issa tista' tagħmlu bl-ajru fi tmien sigħat. Dan il-progress kważi ġieb lid-dinja biċċa waħda.. Għall-pont tiegħi l-lum, dan ifisser li aħna sa niġu f'tiġrija ma' pajjiżi oħra li jkunu jridu jesportaw il-prodotti u ħwejjeġ oħra tagħhom għall-istess swieq li nkunu rridu nsiefru aħna. Din hi kompetizzjoni li ma nistgħux neħilsu minnha u jinħtieġ illi nlestu ruħna għaliha. Biex nagħmlu dan, jiħtiġilna naħsbu fiż-żmien normali u nagħmlu ħiltna kollha biex nipproduċu kemm nistgħu l-prodotti tagħna bl-inqas spejjeż, biex hekk ikunu jistgħu jersqu orħos fis-suq. B'hekk inkunu nistgħu nikkompietu ma' pajjiżi barranin, għallinqas f'dak li jmiss l-esportazzjoni tal-prodotti tal-pajjiż.

Konkorrenza ta' Industrja Ġdida

Il-lum għandna wkoll industrja ġdida, l-industrja taż-żerriegħa. Din l-industrja jinħtieġ inżommuha biex malli nsibu ruħna fi żmien normali nkunu nistgħu nkabbruha taħt it-treġija ta' kumpannija li tieħu mbagħad l-industrja minn idejn il-Gvern. Bosta bdiewa l-lum iħarsu lejn il-prezz taż-żerriegħa u, meta jipparagunawh mal-prezz tal-prodotti tal-lum, tismagħhom jgħidu li ma tfendix. Ejjew nitħaddtu ċar u tond. Il-prezz tal-prodotti l-lum hu hekk għoli għaliex inħabba l-istaġun xott li kellna nħolqot skarsizza kbira. Niftakru illi xita li wieħed isejħilha xita tar-raba' ilha ma tagħmel minn bidu Jannar li tista' tgħid ħallietna tmien xhur mnigħajr xita. Il-fatt hu illi l-prezz tal-ħaxix ma jistax jibqa' għoli, u jekk ikollna staġun tajjeb, bħalma nittamaw wara sentejn xotti, allura rridu u ma rridux il-prezz jonqos. Inħallu dan il-pont u niġu għas-suġġett tagħna. Il-lum għandna ċans li nibnu industrja ġdida fiċ-ċokon biex inkabbruha malli jkun il-waqt. Ix-xorti qiegħda tħabbtilna wara l-bieb, u jinħtieġ li aħna ma nitilfux iċ-ċans. Xi pajjiżi oħra fil-Mediterran bdew din l-industrja magħna, iżda huma għaddejjin il quddiem ġmielhom. L-għorrief jgħidu illi l-fortuna tħabbatlek il-bieb darba, jekk ma tiftħilhiex tmur tħabbat bieb ħadd ieħor.

Il-Ħrafa tax-Xebba li tilfet iċ-Ċans ta' Xortiha

Isimgħu daqsxejn din:—

Darba waħda kien hemm xebba Indjana sabiħa li ġmielha kien saħħar lir-Re tagħha, tant li dan xtaq jagħtiha fortuna kbira. Ġurnata waħda r-Re bagħat għaliha, ħadha f'tarf ta' għalqa kbira, li kienet miżrugħa qamħ lest biex jinħasad, u qalilha: Ara, tfajla sabiħa, jiena rrid nagħtik fortuna, irrid nagħtik bosta għana. Biex nagħmel dan, irridek tibda minn tarf din l-għalqa u tibqa' miexja sa fejn trid inti—tista', jekk trid, tmur minn tarf għall-ieħor — agħżel l-isbaħ sbula li ssib f'din il-għalqa, u skond il-ġmiel ta' dik is-sbula tkun xortik. Jiħtieġ, iżda, li malli taqta' s-sbula, tagħtihieli. Inti ma tistax taqta' tnejn, u lanqas tista' terġa' lura biex tieħu waħda li tkun ġa għaddejt minn ħdejha. Agħżel, mela, l-aħjar sbula li jidhirlek inti, u ejja biha quddiemi. Dik ix-xebba hekk għamlet. Hija bdiet miexja u ltaqgħet ma' qamħ li bħalu qatt ma rat qabel, iżda, bil-ħsieb illi 'l quddiem issib aħjar minnu, hija baqgħet miexja tfittex bi ħrara. F'salt wieħed, beda jidher qamħ żgħir, u iżjed ma timxi 'l quddiem, iżjed beda jkun iżgħar is-sbul. Fl-aħħar waslet fit-tarf tal-għalqa meta x-xemx kienet nieżla, u hija kellha tieħu sbula miż-żgħar biex tmur biha quddiem ir-Re. Hawnhekk hija bdiet tibki dak il-mument li kienet fl-ewwel tarf tal-għalqa fejn kienet iltaqgħet ma' sbul tant sabiħ. Meta marret quddiem ir-Re dan ċanfarha bla ħniena għall bluha tagħha."

Ma nagħmlux bħax-Xebba tal-Ħrafa

Din il-ħrafa turina l-ħajja tal-bniedem u l-opportunitajiet li aħna nitilfu fiha. Jiħtieġ li aħna, meta naraw opportunità tajba, l-iżjed meta nsibu min jiftħilna għajnejna, aħna ma nitilfuhiex. Il-lum, li għandna quddiem għajnejna opportunità ta' industrja ġdida għandna nagħmlu ħiltna kollha li ngħinuha, ukoll jekk inkunu nafu li aħna ma tantx jaqblilna l-lum, imma niftakru illi 'l quddiem nistgħu nfittxuha u ma nsibuhiex. Mela kull bidwi għandu jipprova jagħmel biċċa żgħira biex iżomm suq għal quddiem. Din hi industrja illi 'l quddiem, meta tiżviluppa sewwa, ukoll dawk li għandhom ġonna mad-dar, jistgħu jagħmlu użu minnha billi jżejnu l-ġnien tagħhom bil-fjuri u jifdu l-ispejjeż, anzi wkoll jagħmlu negozju, billi jbigħu ż-żerriegħa li jkollhom. M'għadniex xi ngħidu, ikun jinħtieġ li wieħed jimxi skond tagħlim u istruzzjonijiet li nagħti 'l quddiem, meta jkun il-waqt.

Il-Ġid Kbir mill-Industrja taż-Żerriegħa

Din l-industrja mhux biss sejra tkun ta' mezz ġdid għad-dħul ta' flus f'Malta, iżda wkoll sejra ttejjeb il-kwalità tal-prodotti tagħna għaliex wieħed ikun jista' jikseb l-aħjar żerriegħa u jikkultiva l-aħjar prodotti magħżulin.

L-industrja taż-żerriegħa l-lum għadha fiż-żgħożija tagħha u l-bdiewa kollha għandhom jinteressaw ruħhom fiha. Tagħmilx bħal dik ix-xebba li ħalliet ix-xorti taħrab u li mbagħad bdiet tibki meta kien wisq tard.

AVVIŻI

BEJGĦ TA' BASAL TA' NARĊIS: — It-Tajsima taż-Żerriegħa (Dipartiment tal-Biedja) għandha għall-bejgħ għadd żgħir ta' basal mill-aħjar tan-Narċis (doppju u singlu). Il-prezz tagħhom huma: Id-doppju (bojod u sofor) 4s. 1d. it-tużżana. Il-bojod puri 4s. 8d. it-tużżana.

Dan il-basal tan-Narċis jinbiegħ **biss** mill-Kjosk tad-Dipartiment, barra Putirjal (Kingsgate).

BEJGĦ TA' ŻRAĠEN TAD-DWIELI AMERIKANI U TAX-XITEL TA' SIĠAR TAL-FROTT: Ngħarrfu illi billi l-kitba għax-xiri ta' żraġen tad-Dwieli Amerikani u ta' xtieli ta' siġar tal-frott, qabżet in-numru ta' żraġen ta' dwieli u siġar tal-frott li d-Dipartiment għandu għall-bejgħ, ħadd iżjed ma jista' jinkiteb biex jixtri minn dawn iż-żraġen u siġar.

PIŻELLI NIEXFA GĦAŻ-ŻRIGĦ

Id-Dipartiment tal-Biedja, fergħa tal-Produzzjoni taż-Żerriegħa, għandu għall-bejgħ żerriegħa tal-piżelli li wieħed jista' jikseb mill-Għammieri, jew mill-Kiosk tad-Dipartiment, barra Putirjal, bil-prezz ta' 1s. 3d. ir-ratal.

XITEL TAL-ĦASS U TAL-ĠDUR

Id-Dipartiment tal-Biedja għandu wkoll għall-bejgħ għadd ta' xitel tal-ħass u tal-ġdur ta' l-aħjar kwalitajiet.

SUSSIDJU GĦAL MIN IRABBI N-NAĦAL

Ingħarrfu illi, sabiex jinkoraġġixxi l-produzzjoni fil-pajjiż tal-għasel fuq metodi moderni, id-Dipartiment tal-Biedja bi ħsiebu jarġa' jagħti lil dawk li jrabbu n-naħal sussidju ċkejken li kien waqaf ma' tul il-gwerra.

Kull min jitlob għal dan is-sussidju għandu jagħti: (a) In-numru tal-kaxex u ġarar tan-naħal; (b) il-post fejn qed iżżomm in-naħal u (ċ) l-isem sħiħ u l-indirizz tiegħu.

It-talba għandha ssir bil-miktub lid-Direttur tal-Biedja, Għammieri, Marsa.

BIDWI JMUT WARA 127 SENA ĦAJJA

Bidwi Indjan li kellu 127 sena jismu Haġi Ghulam Mohammed li rawh jaħrat l-għalqa tiegħu xi ftit ġimgħat ilu miet fit-22 tax-xahar li ħareġ f'Hurganġ (Indja). Huwa żżewweġ għaxar darbiet. Bniedem ta' mitt sena u fuqhom kellu ħafna tfal: 32, fosthom l-akbar wieħed ta' 85 sena u l-iċken ta' erba' snin. Wara tletin sena bħala Pulizija ta' l-Istat, huwa għadda l-bqija ta' għomru jaħdem ir-raba' għal 77 sena. Huwa miet, tista' tgħid, fuq ix-xogħol tar-raba', iżda x-xogħol tar-raba', kif jidher, mhux talli ma qassarlux, imma tawwallu ħajtu.